

AHISKA TÜRKLERİNİN ÖNÜNDE ÜÇ YOL

 Sabir ASKAROV

Vatanından sürülen ve yarım asrı geçen bir sürgün hayatı yaşayan Ahıska Türkleri, Sovyetler Birliği'nin de yıkılmasıyla daha çetin bir dönemece gelmiş bulunmaktadır. Bu dönemde onların önünde üç yol var: Birincisi Türkiye'ye yerleşmeleri veya yerleştirilmeleri; ikincisi, yaşadıkları yerlerde kalıp orada hayatlarına devam etmeleri; son olarak da vatanları olan Ahıska'ya dönmeleri.

Bu üç yoldan ilk ikisi, son 20 yıldır halkın bütün kesimleri tarafından konuşulan bir konu olup şu veya bu şekilde uygulanmaktadır. Fakat üçüncü ve en önemli mesele Ahıska'ya dönme meselsidir ki en az konuşulan ve en az tartışılan bir yoldur.

Biz, bu konuda Ahıskalıların yükümlülüklerini göz ardı etmeden Türkiye'nin Ahıskalıları için neler yapabileceğine bakmaya çalışacağız.

Ahıskalıların toplu bir şekilde Türkiye'ye getirilmesi bızce pek uygun bir fikir olarak görünmüyor. Bu yol, maddi anlamda Türkiye için yüksek rakamlı masraflara mal olacağı gibi Ahıskalıları içinde aynı şey söz konusudur. Bu kadar insanın Türkiye'ye getirilmesi hiçbir yönden gerçekçi değil, ütopyiktir. Bunun uzun yıllara yayılması ise halkımızın eriyip gitmesi demektir. Herkesin gelmeyeceği ve mevcut düzenlerini kolayca bozmayacağını da hesaba katmalıyız. Demek ki Ahıskalıları dağınık olarak yaşamaya devam edeceklerdir.

Rusya'nın Krasnodar bölgesinde bin bir sıkıntıyla yaşayanlar Türkiye'ye gelmemiş ve mülteci olarak ABD'ye gitmiş olanlar bir daha geri dönmeyecekler. Dünyada toplam yarım milyonluk bir nüfusa sahip olan Ahıska Türklerinin bir kısmı Türkiye'ye gelip yerleşmiştir. Bunların sayısı tahmini olarak 45.000 civarındadır. Yani 45.000 kişinin Türkiye'ye gelip yerleşmesi 20 seneyi bulmuşsa, diğer birkaç yüz bin kişinin gelmesi bir asrı bulacak demektir. Türkiye'de ikamet ve vatandaşlık almanın son zamanda daha da zorlaştığını hesaba katarsak için ciddiyeti kendini gösterir.

İkinci yol dediğimiz Ahıskalıların şimdiki yaşadıkları yerlerde kalmaları hususuna gelince... Tamam, oralarda yaşasınlar ama kendi hayat tarzı ve kültürünü devam ettirsinler. Bunun ne zamana kadar, nereye kadar sağlıklı yürüyeceğini tahmin etmek çok zor. Fergana faciası, bu konuda bize kötü çağrışımlar yapmaktadır. Hele geçen seneki Kırgızistan hadisleri de eklenince...

Ahıskalıları için en tercihe şayan yol, üçüncü yoldur, yani vatana dönüş yolu.

Ahıska Türkleri'nin ikinci plânda gördükleri bu yol, ne yazık ki gençler arasında pek revaçta değil. Bunun çeşitli sosyolojik ve psikolojik sebepleri olsa da yeni neslin vatan kültüründen uzak kalmış olmaları akla gelen ilk sebep olsa gerektir. Onlara vatan denilen Ahıska, yaşadığımız veya Türkiye'de gördüğümüz şehir hayatından mahrum, birçok yokluğun ve sefaletin beklediği bir yerdir.

Bu hususta şunu ifade etmeliyiz ki, vatan demek lüks ve refah içinde yüzmek değildir. Eğer bu anlayış doğru olsaydı geri kalmış ülkelerde kimse yaşamamak icap ederdi. Unutmamalı ki vatan, tarihimizin, kültürümüzün ve ecdadımızın bizi beklediği yerdir. Hele yakın bir zamanda babalarımızın analarımızın bir gecenin içinde haksız hukuksuz yere zorla vatandan sökülüp atılması yok sayılacak, üstüne kül atılacak bir hadise değildir.

Ahıskalıları, bazen Kırım Tatarlarıyla karşılaştırılarak onların Sovyetlerin dağılışından sonra Kırım'a dönmelerinden övgüyle bahsedilmektedir. Ahıska Türklerinin bunu yapamadıkları öne sürülmektedir. Fakat bu yanıltıcı bir yaklaşımdır. Böyle düşünmek Ahıska Türklerinin geçmişini göz ardı etmek ve hiç tanımamak anlamına gelir. Çünkü her Ahıskalının öncelik olarak vatana kavuşmayı arzu eder. Sürgünden bugüne kadar yürüttükleri vatana dönüş mücadelesini de inkâr etmek anlamına gelir.

Ahıska Türkleri, 1957'den itibaren vatana dönüş için Moskova makamlarının kapısını çalmışlardır. Ne yazık ki hayırlı bir sonuç alamamışlardır. Hatta vatanlarını ziyaret

Genç arkadaşlarımızdan Sabir Askarov, devam etmekle olduğu Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi - Uluslararası İlişkiler Bölümünden 2010-2011 öğretim yılı güz döneminde mezun olmuş ve diplomasını almıştır. Kendisini tebrik eder, bundan sonra da başarı dolu yıllar dileriz.

Bizim Ahıska

etmek bile imkânsız hâle gelmişti. Hâlbuki aynı senelerde Çeçen, Karaçay gibi Kafkas halklarına şimdiki özerk yapıları birer armağan gibi verilmiştir.

O dönemde SSCB'nin ve Komünist Partisinin en güçlü olduğu dönemdir. Yürürlükteki kanunlara rağmen hak talep etmek intihar etmek gibi bir şeydi. Buna rağmen 1964 yılında farklı bölgelerden gelen 600 civarında Ahiskalı delegenin katılımıyla Taşkent'te '*Millî Hakların Müdafaası İçin Türk Birliği*' kurulmuştu ve liderliğe de Enver Odabaşev seçilmişti. 1968'de yine Taşkent'te yapılan gösteride yüzlerce kişi tutuklandı. Vatana yürüyüş hareketi, Gürcistan tarafından engellendi.

O dönemden başlayarak Sovyetlerin dağılmasına kadar bütün millî hareket liderleri baskı altına alındı hatıta hapse atıldılar. Yusuf Serveroğlu, uzun zaman siyasî mahkûm olarak hapis hayatı yaşadı.

Bizim vatan davamızı gerek bilimsel seviyede gerekse sivil toplum sahasında temsil eden Yunus Zeyrek'in fikirlerini, çabasını ve eserlerini unutmamalıyız. Ahıska Türklerinin, kültürlerini ve vatanları olan Ahıska'yı hafızalarda canlı tutmalarını sağlamak, vatana dönüş meselesinin tartışılıp çözülmesinde en büyük katkısı **Bizim Ahıska** dergisiyle Yunus Zeyrek yapmaktadır. Sayın Zeyrek'in bu dergiyi, Özbekistan'dan ABD'ye kadar dünyanın dört bir bucağına, bütün Ahıskalılara ulaştırma gayretini burada şükranla anmamız gerekir.

Ahıskalıların vatana dönüş çabasında başarılı olamamalarının en önemli sebebi, buranın Türkiye sınırında olması ve sürgün yerli ahalinin de Türk olmasıdır. Yani Gürcistan'daki Türk korkusunu açıkça ifade etmeliyiz. Bunun içindir ki Gürcistan, halkımızdan bir 'millî kimlik inkârı' diyebileceğimiz Gürcü kimliğini kabul etmeyi istemektedir. Sonra da Ahıska değil, Gürcistan geneline serpmeyi plânlamaktadır. Bu iki istek de halkımız tarafından kesinlikle reddedilmiştir. Ukrayna'da Kırım Tatarları için böyle handikaplar bulunmamaktadır!

Turgut Özal zamanında bir grup Ahıskalının, bir karış toprak dahi verilmeden getirilip İğdir'a yerleştirilmesi de Ahıskalıların kafasını karıştırmıştır. Zira bu hareket, adeta Ahıskalıların Türkiye tarafından daveti anlamına gelmekteydi. İğdir dosyası, sonuçları itibarıyla ibretli bir konu olup herhalde masaya yatırılması gereken bir husustur!

Son 20 yıldan beri Ahıskalılar adına konuşma hakkını kendisinde gören birçok şahıs, affedilmez hatalarıyla vatan davamıza leke sürmüşlerdir. Tabii ki bu dosya da mutlaka bir gün yazılacaktır.

Şimdi yapılması gereken şudur: Ahıskalılar, vatana dönüş fikrine karşı faaliyet içinde olmamalıdır. Bu fikri yaygınlaştırmalıyız. Bu, Ahıskalıların göç rotasını tekrar

Ahıska'ya çevirecektir. Ancak bunun yaparken Ahıska'ya dönenlerin temel insan hak ve hürriyetlerinin garanti altına alınması gerekir. Bu konuda Türkiye ve hür dünyanın sorumluluğu unutulmamalıdır. Gürcistan'ın çağın geldiği temel insan hak ve hukuk anlayışından uzak ilkel uygulamalarının bertaraf edilmesi imkânsız değildir. Yeter ki Ahıskalılar birlik ve beraberlik içinde organize olsunlar. Artık hiç kimse 1944'te yaşamıyor!

Ahıska'ya dönen binlerce Türk, vatani yeniden inşa edecek, buraları şenlendirecektir. Uluslararası kurumlar ve Türkiye, şüphesiz ki burayı göz ardı etmeyecektir. Bu durum Gürcistan için de artı değer olacak; şu anda sönük bir arı kovanı gibi çalışan Ahıska bölgesi, bir cazibe merkezi olacaktır.

Diğer taraftan dünyanın dört bir yanında yaşayan Ahıskalıların mutlaka Bursa'da bir akrabası vardır ve akrabalık ilişkileri yoğun bir şekilde sürmektedir. Ahıska'da da aynısı olacaktır. Yani Ahıska, Bursa'nın bir uzantısı hâline gelecektir. Türkiye, Kırım'a yaptıklarının birkaç mislini Ahıska'ya yapacaktır. Zira Ahıska, kapının önü kadar yakın...

Ardahan, Artvin, Kars, Rize, Trabzon ve Erzurum gibi illerle Ahıska'nın ekonomik, ticarî ve kültürel bağları güçlenecektir. Bu da Ahıskalıların orada yalnız ve çaresiz kalması değil, yanı başında kardeşlerinin elini tutması demektir.

Ahıska ve Türkiye dışında yaşayan Ahıskalılar da entelektüel, ekonomik ve kültürel varlıklarını güçlendirecek projeleri hayata geçirmeleri gerekir. Bunun için Türkiye Cumhuriyeti devleti, Ahıskalı öğrencilere Türkiye'de eğitim vermenin yanında oradaki mahallî yüksek öğretim kurumlarında eğitim almalarında da maddî destek vermelidir. Diğer taraftan sadece okutup salıvermek yerine istihdam alanlarında da onları unutmamak gerekir. Ahıskalıların yaşadıkları ülkelerin hükümetleri nezdinde, Ahıskalıların normal vatandaşlık haklarından yararlanması ve memuriyet alma imkânları konusunda girişimde bulunmak ve meseleyi olumlu şekilde çözmek de ihmal edilmemelidir. Bu aynı zamanda o ülkelerle Türkiye arasında yeni köprülerin inşa edilmesi demektir.

Netice olarak diyebiliriz ki burada söz konusu ettiğimiz üç yol da kendi vadisinde yürüyecektir. Biz daha tercih edilir olan vatan yolunu öne çıkarmanın gereği, önemi ve yolu yordamına işaret etmeye çalıştık. Tabii ki bütün hemşehrilerimiz kendi hayat ve aile şartlarıyla beraber en vicdanî olanı yapacaklardır. Hangi tercihe meyledersek edelim, duygu ve düşüncelerimizin **her şey Ahıska ve Ahıska Türkü için** düsturu üzerine inşa edilmesi gerekir.